

Materiál na rokovanie
Hospodárskej a sociálnej rady SR
dňa 27. septembra 2021

k bodu č. 3

Stanovisko ZMOS

k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Všeobecne k materiálu:

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa predkladá rezort práce v súlade s Plánom legislatívnych úloh vlády SR s tým, že ide o plnenie záväzkov z Programového vyhlásenia vlády SR na obdobie rokov 2021- 2024, podľa ktorých má dôjsť k zvýšeniu dostupnosti služieb krízovej intervencie, zmene legislatívy a financovania poskytovania sociálnych služieb a zrovnoprávneniu ich poskytovateľov.

Predkladaný návrh prináša viacero zmien v oblasti sociálnych služieb, najmä **v oblasti financovania sociálnych služieb krízovej intervencie**, kde sa navrhuje úprava podmienok pre zvýšenie finančnej podpory zo štátneho rozpočtu na spolufinancovanie sociálnej služby vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb krízovej intervencie poskytovanej obciam a na spolufinancovanie sociálnej služby v nocľahárni, poskytovanej neverejným poskytovateľom tejto sociálnej služby, prostredníctvom kapitoly Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Navrhovanou právnou úpravou sa zároveň zavádza valorizácia výšky tejto finančnej podpory na príslušný kalendárny rok.

Navrhuje sa **úprava vecného obsahu a rozsahu vybraných evidencií vedených v Informačnom systéme sociálnych služieb** a zavádza sa nový druh evidencie vedený poskytovateľom sociálnej služby, ide o evidenciu žiadostí o uzatvorenie zmluvy o poskytovaní sociálnej služby podmienenej odkázanosťou. Táto úprava má prispieť k zavedeniu komplexnosti údajov o sociálnych službách vedených, zabezpečeniu relevantných dát o dopyte po vybraných sociálnych službách ale najmä ich dostupnosti.

Zmena sa má dotknúť aj **spôsobu vedenia registra poskytovateľov sociálnych služieb vedenej príslušným vyšším územným celkom**, tak aby bola vedená každá sociálna služba príslušného druhu a formy s miestom jej poskytovania v jeho územnom obvode, s cieľom zabezpečenia efektívnosti vedenia registra samotného ale aj jeho zrozumiteľnosti pre občana. Navrhovaná zmena sa dotýka **úpravy vzniku povinnosti obce a vyššieho územného celku poskytovať neverejným poskytovateľom sociálnych služieb finančné príspevky na spolufinancovanie sociálnej služby**, v záujme odstránenia nesprávnej interpretačnej praxe podmieňujúcej vznik tejto povinnosti predchádzajúcim požiadanim neverejného poskytovateľa sociálnej služby príslušnou obcou a vyšším územným celkom. Explicitne sa preto ustanovuje, *že fyzická osoba môže kedykoľvek, i počas poskytovania sociálnej služby, požiadať o poskytnutie alebo zabezpečenie tejto sociálnej služby príslušnou obcou, resp. vyšším územným celkom*, a to po zabezpečení realizácie práva tejto fyzickej osoby touto obcou, resp. vyšším územným celkom na informovaný výber poskytovateľa tejto sociálnej služby, **novou už s finančnou podporou poskytovania tejto sociálnej služby z verejných prostriedkov poskytovaním finančných príspevkov na spolufinancovanie tejto sociálnej služby v pôsobnosti obce a vyššieho územného celku**. Cieľom tejto úpravy je podľa navrhovateľa zabezpečiť na rovnakom základe na jednej strane prístup fyzických osôb, ktoré sú odkázané na sociálnu službu, k spolufinancovaniu im poskytovanej sociálnej služby neverejnými poskytovateľmi tejto sociálnej služby z rozpočtu príslušnej obce a vyššieho územného celku, a na druhej strane tým zrovnoprávniť poskytovateľov sociálnych služieb v prístupe k verejným prostriedkom na spolufinancovanie nimi poskytovanej sociálnej služby vo verejnom záujme.

Navrhuje sa upraviť okrem iného aj podmienky pri poskytovaní vybraných druhov sociálnych služieb v časti vymedzenia vecného obsahu a povinného rozsahu poskytovaných alebo zabezpečovaných odborných činností v rámci sociálnej služby, posudzovanie plnenie podmienky regulácie počtu miest v zariadeniach sociálnych služieb, obsahové náležitosti zmluvy o iných činnostiach poskytovaných v rámci sociálnej služby a podmienky jej uzatvárania, podmienky určenia finančného príspevku na prevádzku vo vzťahu ku kapacite zariadenia a spôsobu jej určenia, ako aj poskytnutia tohto finančného príspevku vo výške v závislosti od miesta poskytovania sociálnej služby a upravuje kvalifikačné predpoklady potrebné na vykonávanie vybranej pracovnej činnosti v oblasti sociálnych služieb. Navrhované zmeny a doplnenia majú za cieľ zabezpečiť jednoznačnosť interpretácie právnej úpravy a posilnenie plnenia účelu poskytovaných sociálnych služieb;

Úprava sa týka aj **zvýšenia maximálnej výšky pokuty za naplnenie skutkovej podstaty správneho deliktu podľa zákona o sociálnych službách (§ 101) z doterajšej výšky do 2000 eur na výšku do 5000 eur**.

Navrhuje sa predĺženie prechodného obdobia, počas ktorého sociálny pracovník, ktorý vykonáva sociálnu posudkovú činnosť alebo sociálnu kuratelú, nemusí spĺňať podmienku osobitného kvalifikačného predpokladu na výkon špecializovanej odbornej činnosti, a to novelou zákona č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci.

Návrh zákona bude mať negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy, a to aj na rozpočty obcí a samosprávnych krajov.

Na rokovanie vlády Slovenskej republiky sa návrh predkladá s rozporom uvedeným vo vyhlásení, ktoré je súčasťou návrhu zákona. Účinnosť zákona sa navrhuje dňom 1. januára 2022, okrem Čl. I v bode 83 a Čl. II v bode 2, kde sa navrhuje nadobudnutie účinnosti 31. decembra 2021

Pripomienky k návrhu :

ZMOS k navrhovaným zmenám zákona ešte na úrovni pracovnej skupiny rezortu práce vzniesol zásadné výhrady, ktoré neboli ďalej diskutované ani akceptované. Je potrebné upozorniť, že ZMOS súhlasí so zmenou zákona v tých častiach, ktoré sa týkajú financovania služieb krízovej intervencie či vedenia registrov, kvalifikačných podmienok výkonu špecializovaných činností sociálnej práce, ako aj navýšenia pokuty za správne delikty pri poskytovaní resp. neposkytovaní sociálnych služieb a ďalších zmien. ZMOS vyjadruje nesúhlas s navrhovanou zmenou zákona týkajúcou sa o zavedenia obligatórnej povinnosti spolufinancovať sociálne služby z rozpočtov samosprávy bez ohľadu na skutočnosť či boli zo strany samospráv miest a obcí, či samosprávnych celkov sociálna služba pobytového charakteru objednaná pre konkrétneho občana. Máme za to, že súčasná právna úprava tejto oblasti je postačujúca, čo vyjadrili v medzirezortnom pripomienkovom konaní aj samosprávne kraje.

ZMOS opakovane poukazuje na skutočnosť, že návrhom zákona, ktorý sa týka časti zavedenia obligatórnej povinnosti prispievať z rozpočtov samosprávy (tak lokálnej ako aj regionálnej) neverejným poskytovateľom finančné príspevky na spolufinancovanie sociálnej služby a to bez toho aby o poskytovanie sociálnej služby pre občana samospráva požiadala sa vstupuje do kompetenčného prostredia samosprávy. Takáto úprava tak v konečnom dôsledku prikazuje samosprávam uzatvárať zmluvné vzťahy či už v občianskoprávných alebo obchodných vzťahoch, a to bez ohľadu na to, že zákon hovorí o občanoch ako fyzických osobách a nie o právnických osobách, teda o samotných poskytovateľoch sociálnych služieb. Je zrejmé, že konečným prijímateľom verejných zdrojov bude a je právnická osoba, ktorá s finančným príspevkom hospodári a tieto zdroje bude aj zúčtovávať.

Prichádza priamo k zvýhodneniu neverejných poskytovateľov sociálnych služieb. Navyše zákon má umožniť aby o príspevok z verejných zdrojov požiadali aj občania, teda klienti, ktorým je sociálna služba už poskytovaná, keďže o ňu už v minulosti požiadali sami. Takto vymedzená povinnosť je zásahom do kompetenčného prostredia samospráv. Samosprávy samotné si služby v zmysle si platnej legislatívy oblasti sociálnych služieb objednávajú a svoje zmluvné záväzky si aj plnia.

ZMOS má za to, že slobodná voľba občana zvoliť si poskytovateľa sociálnej služby nemôže byť viazaná na povinnosť jeho voľbu doslova priamo financovať z verejných zdrojov bez ohľadu na iné skutočnosti, ktoré samospráva pozná a súvisia tak so sociálne - ekonomickou ale aj rodinnou situáciou konkrétnej osoby, žiadateľa a sociálnu službu. ZMOS plne akceptuje právo voľby občana zvoliť si poskytovateľa sociálnej služby, poukazujeme na to, že ani súčasná právna úprava do tohto práva občana nijako nezasahuje, keďže voľba je občanovi umožnená. Ak v praxi vznikajú prípady korekcie zvoleného poskytovateľa občanom, tak zvyčajne ide o prípady, keď príjmové pomery občana na ním zvolenú službu nepostačujú. Toto ale nie je zásah do jeho slobodnej voľby. Samosprávy pri poskytovaní služieb sociálnej pomoci, vrátane

sociálnych služieb vo svojom územnom obvode majú určené cenníky, poskytujú viacero príspevkov svojim občanom, sociálne služby vedia kombinovať, no neposkytujú služby tak, že si občan určí sám akú službu a od koho chce. Ak ide o službu donášky potravín, zabezpečovanú obcou, nie je možné, aby si občan zvolil, konkrétnu reštauráciu, ak je poskytované ubytovanie (v rámci sociálnej pomoci), tak si občan nemôže požiadať o preplatenie hotelových služieb.

Navyše obce nastavujú svoje sociálne služby vo svojich strategických dokumentoch, ich financovanie v rozpočtoch. Nie je teda ani prakticky možné aby v priebehu celého kalendárneho roka mohol občan požiadať o zmenu financovania sociálnej služby, akoby mu to umožňovala navrhovaná zmena zákona.

Financovanie sociálnych služieb je podľa platnej právne úpravy viaczdrojové, jeho súčasťou sú aj verejné zdroje, teda aj tie, ktoré sú poskytované z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR, aj finančné zdroje samospráv. Samosprávy môžu hospodáriť s verejnými zdrojmi v zmysle platnej legislatívy (zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov) a nie je možné aby im zákon hoci aj nepriamo prikazoval realizovať finančné operácie.

ZMOS má za to, že štát má zabezpečiť dostatočné zdroje na podporu financovania sociálnych služieb viazaných priamo na občana a neprenášať túto povinnosť na samosprávy miest a obcí či samosprávne kraje. Samosprávy financujú široké spektrum sociálnej pomoci pre svojich občanov, ak originálne kompetencie sociálnych služieb, nie je preto možné aby svoje finančné zdroje použili vo zvýšenej miere len pre pobytové sociálne služby poskytované neverejnými poskytovateľmi. Môže dôjsť k ohrozeniu poskytovania ďalších sociálnych služieb svojim občanom zo strany obcí a miest.

Návrh zákona nereflektuje ani skutočnosť, keď klienti sociálnych služieb nadobudnú trvalý pobyt v obci, kde je sociálna služba neverejným poskytovateľom poskytovaná, čo môže vytvoriť problém pre takúto obec, priamo ju ohroziť nútenou správou ak si takýto záväzok v zmysle navrhovanej úpravy nebude schopná plniť.

Záver :

ZMOS navrhuje, aby Hospodárska a sociálna rada SR odporučila predložený návrh zákona na ďalšie legislatívne konanie s tým, že predkladateľ zákona čo najskôr odstráni z návrhu zákona ustanovenia týkajúce sa **§ 8** (možnosť občana požiadať o zmenu spôsobu financovania služby, v prípade, že je už služba raz poskytovaná, a to bez verejných zdrojov a kde je uložená samosprávam povinnosť prispievať na sociálnu službu bez toho, aby došlo k objednaní tejto služby), a taktiež **§ 75** (ide o zvedenie obligatórnej povinnosti pre samosprávy poskytovať finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby), **oba tieto paragrafy zasahujú do originálnych kompetencií samosprávy**. Tento zásah je v priamom rozpore s princípmi s Európskej charty miestnej samosprávy, ktorá je pre náš právny poriadok tak záväzná ako Ústava SR, ústavné zákony, medzinárodné zmluvy a dohovory. Práve preto sú uvedené návrhy zásahom do záväzkov Slovenskej republiky, ku ktorým sa Slovensko prihlásilo postupnou ratifikáciou tohto dokumentu a to priamym zasahovaním do výlučnej originálnej pôsobnosti miest a obcí.

Branislav Tréger
predseda ZMOS